

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om den gammeldanske Rim-Krønike Broder Niels fra Soor

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om den gammeldanske Rim-Krønike Broder Niels fra Soor", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1826_428-intro-shoot-idm263.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

“Om den gammeldanske Rim-Krønike”

Anmeldelsen

Anmeldelsen af Molbechs udgave har nærmest karakter af en forskningsartikel. Grundtvig genoptager her den teori om *Rimkrønikens* oprindelse, som han tidligere havde fremført i *Danne-Virke* bind 1 (1816). Den går ud på, at *Rimkrøniken* ikke kan være skrevet af én forfatter, sorømunken broder Niels, men må — på grund af forskelle i blandt andet versemål og stil — være forfattet af flere digtere. I fortalen til rimkrønikeudgivelsen afviste Molbech Grundtvigs flerforfatterteori, om hvilken han mente, at man “ikke lettelig ved nøiere Undersøgelse vil finde bestyrket” (Molbech 1825a, s. IX). Hertil svarede Grundtvig i *Nyt Aftenblad*:

Havde jeg saaledes i Dannevirke ikke blot givet at langt, men ogsaa velbetænkt Udtog af Rim-Krøniken, ikke blot paastaaet, at Forskielligheden strakde sig fra det Største til det Mindste, men viist det, da vilde Udgiveren neppe nu været uenig med mig, saa det er egenlig en Ungdoms-Feil jeg stræber at raade Bod paa, naar jeg nu udvikler, hvad jeg fordem kun udraabde (Grundtvig 1826b, s. 107).

Grundtvig ville i anmeldelsen *bevise*, hvad han i *Danne-Virke* havde *påstået*. Dette gjorde han over fem numre i *Nyt Aftenblad*, hvor han med fremlæggelsen af sit filologiske studium opridsede de sproglige og metriske forskelle i krønikens rim for at bevise sin flerforfatterteori.

Første del, som trykkes i *Nyt Aftenblad* nr. 13, beskriver, hvordan krønikens vers ligner hinanden, da “de holde Takt, og springe ei saa hulder til bulder, fra mandlige til kvindelige Rim, og omvendt” (Grundtvig 1826b, s. 109). På trods af de ensrimeede vers ser Grundtvig tegn på skift af pen, fordi *Rimkrønikens* tre forskellige versemål — parrim (AA), krydsrim (ABAB) og sekvensrim (AABCCB) — repræsenteres forskelligt gennem de tre hovedafsnit. I krønikens første del findes parrimene, og i den sidste del de krydsrimeede vers, mens midten består af en blanding af alle tre versemål. Dette er for Grundtvig et billede på de tre århundreder, han mener, *Rimkrøniken* er skrevet over, eller i det mindste for “alle Kyndige [...] et Vink om Penne-Skifte, og forandret Smag” (s. 109). Fortsættelsen i nr. 15 gennemgår forskelle i ordforråd, hvor brugen af fremmedord i de forskellige dele af krøniken — der for Grundtvig ellers ikke hører hjemme i danske værker — bliver positivt bedømt, da disse forskelle med påvirkninger fra tysk, fransk, islandsk og latin vidner om mere end én forfatter bag krøniken. I nr. 16 af *Nyt Aftenblad* beskrives de steder, hvor versformen skifter, og en ny digter skriver videre – de såkaldte rimbalke, idet en balk er en betegnelse for en skillevæg. *Rimkrøniken* er for Grundtvig et billede på folkets tale og et spejl, der viser kulturens gang og rimekunstens fremskridt og forfald fra den tidlige middelalder til slutningen af 1400-tallet, hvilket beskrives i nr. 17. Her udtrykkes desuden et ønske om en ny udgave, hvor den nedertyske oversættelse medtages sammen med digtet om Christian 2. Anmeldelsens sidste del (nr. 18) opridses blandt andet de sproglige forskelle i *Rimkrøniken*. Enkelte ord optræder med forskellige betydninger i krøniken, og sammen med de resterende forskelle mener Grundtvig, at man kan “afkræfte det løse Rygte om, at den er et Værk af een Munk i det femtende Aarhundrede” (s. 147). I tillæg slår han fast, at hans teori er en “videnskabelig Overbeviisning” (s. 148) og ikke blot en formodning eller et skøn.

*Forfatterforholdet i *Rimkrøniken* blev ikke undersøgt nærmere videnskabeligt, før Johannes Brøndum-Nielsen genoptog flerforfatterteorien i *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse* (1930). Brøndum-Nielsen tilsluttede sig Grundtvigs teori om, at der har været mere end én forfatter bag *Rimkrøniken*, og ud fra en forskningshistorisk oversigt opsummerede han at: “Ingen har da senere givet det Grundtvigske Standpunkt fuld Tilslutning” (Brøndum-Nielsen 1930, s. 28). Deres enighed ophørte dog her, da Brøndum-Nielsen ikke anså *Rimkrøniken* som forfattet over tre århundreder, hvilket Grundtvig var overbevist om, men derimod påviste, at sprogformen hørte til 1400-tallet og forudsatte, at munkene havde udført arbejdet nogenlunde samtidig (jf. Toldberg 1954, s. 71).

Anmeldelsens tone over for udgiveren Molbech var positiv på trods af deres uenigheder om krønikens oprindelse, og Grundtvig anerkendte, at Molbech havde gjort et ærligt arbejde båret af ægte interesse:

mit nærmeste Ønske skal derfor være, at alle Danske Læsere taknemmelig vil skiønne paa den kiærlige Omhug, den ufortrødne Flid, og den sjeldne Kyndighed i Moders-Maalet, hvormed Prof. Molbech har besørget og udstyret den ny Udgave af vor gamle Rim-Krønike (s.150).

Det var ikke kun synet på krønikens tilblivelse, som skabte uenighed mellem Grundtvig og Molbech, men også bestemmelsen af dens historiske værdi. I fortalen til krønikeudgaven afviste Molbech også Grundtvigs syn på krønikens værdi som et historisk monument. Molbech skrev, at “Neppe ville vel mange være enige med denne [sic] Forfatter, i at betragte Riimkrøniken fra det historiske Indholds Side som et Arbeide af Værdi” (Molbech 1825a, s. XV). Grundtvigs interesse i *Rimkrøniken* drejede sig ikke kun om dens forfatterforhold, men også i høj grad om krøniken som et historisk mindesmærke. I anmeldelsen betegnede

han *Rimkrøniken* som et "ægte National-Værk" (Grundtvig 1826b, s. 105), og som det

originalste Mindes-Mærke vi have, saavel af Rime-Konsten som af Bog-Sproget i den danske Middel-Alder, og som tillige, ved i meer end hundrede Aar at have været Folkets, aldrig afløste, mindre erstattede, Liv-Bog i Fædrenelandets Krønike (s. 150).

Forarbejdet

Det blev ikke Grundtvig, som kom til at udgive hele *Rimkrøniken*, men han havde samlet meget viden om den, hvilket både ses i anmeldelsen og i forarbejdet til denne, som findes i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek i København. Helge Toldberg har i artiklen "Grundtvig og Den danske Rimkrønike" fra *Grundtvig-Studier* 1954 beskrevet Grundtvigs udkast til anmeldelsen. Ifølge Toldberg udviser det en frygt for pedanteri, hvilket medfører en saglig forringelse fra udkast til anmeldelse (Toldberg 1954, s. 65).

Grundtvigs fremlæggelse af flerforfatterteorien i *Nyt Aftenblad* blev hans sidste videnskabelige ord i sagen. I sin afhandling *Om Rimkrønikens Sprogform og Tilblivelse* kritiserer Johannes Brøndum-Nielsen Grundtvigs utilstrækkelige filologiske vurdering:

Ulykken er blot, at han ikke skelner mellem væsentlige og tilfældige Forskelligheder, at han mangler de sprogvidenskabelige Forudsætninger for at vurdere de noterede Kolonner af Ord efter deres Værdi som mulige sproghistoriske eller individuelle Vidnesbyrd (Brøndum-Nielsen 1930, s. 28).

Grundtvigs filologiske vurdering finder Toldberg er gået tabt fra udkast til anmeldelse. Dette skyldes ifølge Toldberg to faktorer: "*forsætlig popularisering* (han vil ikke skrive videnskabeligt, skønt han behersker stoffet tilstrækkeligt til det) og *Grundtvigs arbejdsmetode*" (Toldberg 1954, s. 65). Under Grundtvigs forarbejder påbegyndes det ene udkast efter det andet, ark erstattes undervejs med nye indskud, og den oprindelige stringens opløses, efterhånden som Grundtvig forudsætter sit ræsonnement som almindelig kendt. Frygten for pedanteri fik Grundtvig til at stræbe efter en klar redegørelse, der i almenlæselig form fremstillede hans hovedtese (Toldberg 1954, s. 66). Denne selverkendelse anes også i anmeldelsen, hvor han efter sin meget folkelige beskrivelse af verber, substantiver og adjektiver i *Nyt Aftenblad* nr. 17 begynder nr. 18 med: "deels veed jeg nok, man kan ligesaa godt sove ind ved lange Taler om Substantiver og Verber, som ved mange Konjunctioner og lange Adverbier" (Grundtvig 1826b, s. 137).

Toldberg plæderer for, at man i udkastene til anmeldelsen faktisk finder den filologiske vurdering, som Brøndum-Nielsen efterlyser. Han beskriver, hvordan der i udkastene blandt andet findes en værdifuld filologisk iagttagelse, som ikke er med i anmeldelsen. Denne iagttagelse handler om opdagelsen af "Raaer-Kaal" for "Ager-Kaal" i Molbechs *Den Danske Riimkrønike* vers 664, som Grundtvig i sit udkast (findes i Grundtvig-arkivet fasc. 288, nr. 6) har beskrevet som en fejllæsning af *erucas* for *erutas* (Toldberg 1954, s. 67). Den samme iagttagelse bliver senere gjort af Marius Kristensen i *Danske Studier* 1919 (s. 95 f.).

Udkastene til anmeldelsen vidner om, at Grundtvigs undersøgelse af *Rimkrøniken* er foregået med omhu og grundighed. De viser det store forarbejde, som er gået forud for anmeldelsen med blandt andet undersøgelser af rimstillingen og alfabetiske ordlister. I anmeldelsen nævner Grundtvig de såkaldte rimbalker, der viser skiftstederne i versemål, og som ifølge Grundtvig findes 28 steder. Disse rimbalker beskrives ikke nøjere i anmeldelsen, men findes i et indlæg til fasc. 300 (Grundtvig-arkivet), samt i et brev til Molbech den 28. marts 1826, hvor Grundtvig opridses skiftstederne: "Da Krønikens otte og tyve Riim-Balke i Slutningen kun *nævnes*, maa jeg anmærke, at Skiftstederne findes S. 63. 71. 75. 78. 95. 96. 105. 105. 106. 9. 10. 32. 38. 41. 42. 45. 46. 51. 55. 67. 69. 87. 93. 99. 213. 16. 222." (Grundtvig og Molbech 1888, s. 144). Rimbalkene anvendte Grundtvig til at undersøge, om nogle af afsnittene var skrevet i mere folkeligt dansk end andre, hvilket fremgår af fasc. 300, nr. 20, hvor Grundtvig har sorteret ordene efter, hvilke der i 1400-tallet kunne anses som fremmedord, og hvilke der ikke kunne (Toldberg 1954, s. 68).

Kladderne og udkastene viser det videnskabelige arbejde, der ligger bag anmeldelsen. På grund af frygt for pedanteri forblev mange af resultaterne i kladdeform, for at anmeldelsen derved kunne fremstå som en folkelig redegørelse for Grundtvigs flerforfatterteori.